

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН НА ПРОДОВОЛЬСТВО В УКРАЇНІ

Котикова О.І., д.е.н., професор

Миколаївський національний аграрний університет

В Україні Закон України “Про ціни і ціноутворення” визначає основні засади цінової політики і регулює відносини, що виникають у процесі формування, встановлення та застосування цін, а також здійснення державного контролю (нагляду) та спостереження у сфері ціноутворення. Відповідно до закону (ст. 4, п. 1) «Державна цінова політика є складовою частиною державної економічної та соціальної політики і спрямована на забезпечення: розвитку національної економіки та підприємницької діяльності; протидії зловживанню монопольним (домінуючим) становищем у сфері ціноутворення; розширення сфери застосування вільних цін; збалансованості ринку товарів та підвищення їх якості; соціальних гарантій населенню в разі зростання цін; необхідних економічних гарантій для виробників; орієнтації цін внутрішнього ринку товарів на рівень цін світового ринку» [1]. За законом, до основних сфер впливу та державного цінового регулювання відноситься державне управління у сфері ціноутворення (ст. 7); державна цінова політика у сфері діяльності суб’єктів природних монополій та на суміжних ринках (ст. 8) та соціальні гарантії населенню в разі зростання цін (ст. 9).

На сайті Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України у статті «Щодо зростання цін на споживчі товари та послуги» зазначено, що «Державне цінове регулювання охоплює лише товари і послуги, які мають істотну соціальну значущість, справляють визначальний вплив на загальний рівень і динаміку цін у державі, або виробляються (надаються) суб’єктами, які займають монопольне становище на ринку (електроенергія, газопостачання, житлово-комунальні послуги, загальнодоступні поштові, телекомунікаційні та транспортні послуги, окремі ключові споживчі товари). У міру становлення ринкових відносин, державний контроль за цінами поступово послабляється та розширюється сфера застосування вільних цін [2]. Так, з 7 червня 2017 року набрала чинності

Постанова Кабінет Міністрів України № 394 «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1996 р. №1548 та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» [3], якою скасовано державне регулювання цін на продовольчі товари та послуги на ринках. Зокрема, з 1 липня 2017 року скасовується державне регулювання цін на продовольчі товари та послуги в частині встановлення:

- ✓ торговельних надбавок не вище 15 % до оптової ціни виробника (митної вартості) на 15 груп товарів (борошно, хліб, макаронні вироби, крупи, цукор, яловичину, свинину і м'ясо птиці, ковбасні вироби варені, молоко, сир, сметану, масло вершкове, олію соняшникову, яйця курячі);

- ✓ декларування зміни оптово-відпускних цін на 13 груп товарів (борошно пшеничне вищого, першого і другого сорту, борошно житнє обдирне, крупи гречані, яловичину, свинину, м'ясо птиці (тушка), ковбасні вироби варені, крім вищого сорту, молоко коров'яче питне, сир кисломолочний з вмістом жиру до 9 %, сметану з вмістом жиру до 20 %, масло вершкове з вмістом жиру до 72,5 %, яйця курячі, цукор-пісок, олію соняшникову);

- ✓ граничних рівнів рентабельності виробництва борошна та хліба соціальних сортів;

- ✓ граничних рівнів рентабельності та торговельних надбавок на дитяче харчування;

- ✓ граничних рівнів рентабельності пакування (фасування) продовольчих товарів, щодо яких запроваджено державне регулювання цін, без урахування вартості сировини не вище ніж 10 %;

- ✓ державного регулювання цін на послуги на ринках з продажу продовольчих та непродовольчих товарів.

Зазначаємо, що скасуванню державного цінового регулювання на продовольчі товари передував пілотний проєкт, яким з 1 жовтня 2016 року було призупинено державне регулювання цін на наведені вище товари та послуги, відповідно до постанови КМУ від 22 вересня 2016 р. №656. За твердженням Мінекономрозвитку, результат моніторингу запровадження

пілотного проекту довів, що призупинення державного цінового регулювання істотно не вплинуло на динаміку цін на споживчому ринку, тому пілотний проект є успішним [4].

З точки зору Уряду такий підхід спростить процедуру зміни цін залежно від цінових коливань ринку, що дозволить виробникам швидше реагувати на зміни кон'юнктури. Виробники продовольства також підтримали дане рішення: на сайті Укрхлібпрому генеральний директор О.М. Васильченко зазначив «Укрхлібпром висловлює свою щирю повагу та вдячність всім хлібопекарським підприємствам, які приймали участь в цій кропіткій, послідовній і настирливій роботі, надаючи аналітичні матеріали, обґрунтування та свої пропозиції» [5].

Споживачів продовольства насторожувало два факти:

1) оскільки цінове регулювання на продовольчі товари скасовано, суб'єкти господарювання формуватимуть ціни у режимі вільного ціноутворення, в залежності від попиту та пропозицій на споживчому ринку.

2) Держпродспоживслужба надалі не здійснюватиме контроль за ціноутворенням на ринку продовольства, оскільки заходи державного нагляду (контролю) проводяться лише за дотриманням державних регульованих цін. Наразі пріоритетними напрямками роботи Держпродспоживслужби є контроль за тарифами на житлово-комунальні послуги, регульованими цінами на лікарські засоби.

Зважаючи на той факт, що купівельна спроможність громадян і надалі залишається визначальним фактором щодо формування продовольчого раціону домогосподарств, відсутність державного цінового регулювання у цій сфері могло мати негативні наслідки для споживачів, оскільки таке регулювання було спрямовано, у тому числі, на їх захист від високої ціни на продовольство. Разом з тим, за даними Державної служби статистики України, індекс споживчих цін на продукти харчування в Україні за період з 2017 по 2020 роки знизився на 13 в. п. З іншого боку, за період з 2015 по 2017 роки індекс зменшився ще більше – на 22 в.п., тож, очевидно, дещо інші фактори

значно більше впливають на рівень цін, аніж державне їх регулювання чи, навпаки, дерегулювання. До прикладу, ціни на виробництво харчових продуктів коливаються значно менше, але при цьому різниця між споживчими цінами на продукти харчування та цінами на виробництво харчових продуктів суттєва (рис. 1).

Рисунок 1 – Динаміка індексів цін на виробництво харчових продуктів та споживчих ціна на продукти харчування в Україні, %

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України

Не варто недооцінювати даний фактор – цінова конкуренція має суттєвий вплив на формування ринку продовольства [6]. Звичайно за такий малий період часу складно достовірно оцінити ступінь впливу прийнятого рішення, тому подальші дослідження доцільно проводити у напрямі визначення волатильності цін на продовольство за їх видами та у розрізі окремих регіонів з метою встановлення конкретних факторів та міри їх впливу на ціноутворення.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про ціни і ціноутворення». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>
2. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Щодо зростання цін на споживчі товари та послуги. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3vU3GXk>
3. Постанова Кабінету Міністрів України № 394 від 7 червня 2017 року [«Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 25](#)

грудня 1996 р. №1548 та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/394-2017-%D0%BF#Text>

4. Урядовий портал. Уряд скасував державне регулювання цін на продовольчі товари та послуги на ринках. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/250054696>.

5. Укрхлібпром. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3txC4G2>

6. Котикова О.І., Орлов К.В., Тижневий А.В. Рівень конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва за ціною. *Економіка та суспільство*. 2018. №15. URL: <https://bit.ly/2RI9tkg>

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Кучер А. І., здобувач вищої освіти групи ПУА 3/1

Миколаївський національний аграрний університет

Управління проектами у публічній сфері – це специфічна управлінська діяльність щодо прийняття рішень упродовж життєвого циклу проекту (далі – цикл проекту), яка спрямована на розв’язання публічної проблеми через визначення і досягнення запланованих цілей. [1]

Під проектом розуміють комплекс науково-дослідних, проектно-конструкторських, соціально-економічних, організаційно-господарських та інших заходів, що пов’язанні ресурсами, виконавцями та строками, відповідно оформлені і направленні на зміну об’єкта управління, що забезпечує ефективність вирішення основних завдань та досягнення відповідних цілей за певний період. [2]

Цикл проекту має шість етапів :

- програмування;